

De magie van Verhalen

Flierefluiter

© 2020

Ik zal het meteen maar toegeven, dit artikel over de magie van verhalen en het belang van het vertellen van verhalen binnen Wicca en hekserij is geschreven door een praktiserend verhalenverteller en daardoor enigszins bevooroordeeld. Al zolang als ik kan lezen ben ik verzot op sagen, legenden, mythes, sprookjes en andere volksverhalen; verhalen waarin bovennatuurlijke wezens voorkomen, waarin magie mogelijk is, verhalen over goden en godinnen, helden en boeven en natuurlijk over heksen en duivels. Dit soort verhalen stimuleerden mijn fantasie, zorgden er voor dat ik redelijk open bleef staan voor de Andere Wereld en zijn een belangrijke factor op mijn pad naar de hekserij.

Een boerenknecht uit een Limburgs dorp vermoedde dat de vrouw en de dochter van de boer heksen waren. Op een nacht bespiedde hij hen en zag hoe ze beide een boterkom pakten. De beide vrouwen zeiden de spreuk 'over heg en haag naar de wijnkelder in Keulen' en weg vloegen ze. De boerenknecht nam ook een boterkom, zei 'door heg en haag naar de wijnkelder in Keulen' en vloog weg. Met hoge snelheid vloog hij door elke heg en haag die ze tegenkwamen en totaal gekneusd door de takken en opengesneden door doorns kwam hij uiteindelijk in Keulen aan waar de vrouw en dochter van zijn baas met andere heksen zich te goed deden aan de wijn van de Keulse bisschop en stevig hebben gelachen om hun zwaar gehavende knecht.

Dit verhaal dat zich in mijn geboortestreek afspeelde (maar sinds 1595 in veel lokale varianten de ronde doet) sprak me erg aan. Kunnen vliegen in een boterkom, wijn stelen van een bisschop, feesten met andere heksen, het leek me wel wat. Dit soort verhalen wekten als kind het verlangen bij mij om zelf ook heks te worden en dat heb ik ook gedaan. Ik ben lid geweest van een Gardnerian coven en heb als solitair heks veel samengewerkt met pagans van allerlei tradities en stromingen.

Hierbij viel het me op dat verhalen in Wicca en hekserij amper een rol spelen terwijl ze in veel andere tradities juist heel belangrijk zijn. Op bijeenkomsten van heidenen die de Noordse traditie volgen zijn er altijd wel mensen die verhalen uit de Edda vertellen bij het kampvuur en onder druiden is het vertellen van Keltische mythes uit onder meer de Mabinogion gangbaar. En eigenlijk is dit bij de meeste religies wel het geval. Van hindoeïstische mythen tot de christelijke bijbel horen verhalen tot de kern van de religie. Ze vertellen mensen over de handel en wandel van de goden, leggen de grondgedachtes en basiswaarden van de religie uit en geven handvaten hoe aanhangers van de religie behoren te leven. Alleen binnen Wicca en hekserij is dat eigenlijk niet het geval en dat is jammer want ik denk dat verhalen veel aan Wicca en hekserij te bieden hebben.

Wicca en andere vormen van hekserij baseren zich in grote mate op het archetype van de heks zoals dat in de Europese volksverhalen en sprookjes sinds de middeleeuwen naar voren komt. Heksen zijn hierin veelal vrouwen, vaak oud en lelijk of juist jong en bloedmooi, ze hebben een ketel, een bezem en een zwarte kat en ze doen in groepjes binnen een magische cirkel aan toverij.

Ik denk dat de werking van dit archetype sterker is als je de verhalen erbij kent en in de cirkel vertelt. Dat versterkt de 'heksensfeer' van de coven en de rituelen en de 'heksenidentiteit' van de covenleden. Bovendien zijn de traditionele verhalen over heksen vaak al heel oud en bevatten ze veel informatie over de heksentraditie door de eeuwen heen die ook voor moderne Wicca's en heksen interessant en bruikbaar kan zijn.

Zo beargumenteert mijn collega verteller Abe van der Veen op basis van Nederlandse heksenverhalen dat heksen veelvuldig gebruikt maken van een techniek waarbij de geest hun slapende lichaam verliet om met andere heksen feest te vieren of magie te bedrijven. Er zijn veel verhalen waarin verteld wordt hoe een lichtje of een klein dier als een bij uit de mond van een slapende heks tevoorschijn komt en daar later ook weer naar terugkeert. Andere verhalen vertellen hoe een heks in de problemen komt als haar slapende lichaam verplaatst wordt of als de mond wordt toegedekt.

Een man die zijn vrouw van hekserij verdacht probeerde haar 's nachts toen ze vast lag te slapen wakker te maken. Dat lukte hem niet. Hij heeft haar toen slapend naar een andere kamer gebracht en bleef daar afwachten wat er zou gebeuren. Tegen de ochtend hoorde hij gekreun en gekerm in de slaapkamer alsof zijn vrouw zich niet goed voelde, alleen die lag daar niet. Hierop heeft hij zijn slapende vrouw teruggebracht en met een diepe zucht ontwaakte ze. 'Dat moet je nooit meer doen, ik had bijna niet terug kunnen komen.'

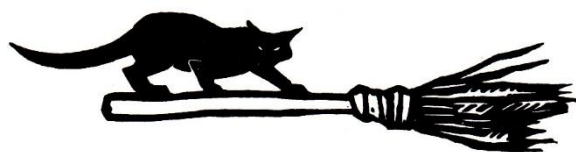
Na uittreding zou de geest van een heks zich vliegend verplaatsen. Vaak worden heksen voorgesteld als vliegend op een bezemsteel maar in de volksverhalen vliegen ze ook met boterkommen, braakbalken (een stuk gereedschap voor de productie van linnen), eierschalen en vaak zeven. Een zeef zou dan symbool kunnen staan voor de gaten en poorten in de menselijke aura waardoor de geest het lichaam kan verlaten. Ook de beruchte heksenalf waar heksen zich mee in zouden smeren om te kunnen vliegen/uit te treden komt in de volksverhalen geregeld voor. Hiernaast zien we in veel verhalen dat heksen zich in dieren veranderen als ze 's nachts ronddolen waarbij vooral katten en hazen veel voorkomen.

Een molenaar had het probleem dat zijn knechten nooit langer dan een paar dagen voor hem wilde werken, daarna vluchtten ze weg omdat ze bang werden van de troep zwarte katten die 's nachts regelmatig rond de molen dansten. Op een gegeven nacht was de man het helemaal zat, hij hing een ketel water boven het vuur en wachtte tot het kookte. Toen nam hij een po, schopte die vol kokend water en gooide dat naar de katten. Deze stoven hierop krijsend alle kanten uit. De volgende morgen zag hij dat zijn vrouw haar arm verbrand had.

Heksen staan in volksverhalen bekend als de aanstichters van allerlei onheil zoals het zuur worden van melk, het mislukken van het boterkarnen, het ziek worden van vee en het overlijden van kinderen. Op zich allemaal veel voorkomende problemen in die tijd waar best een redelijke verklaring voor te bedenken is, maar waar Abe ook een andere verklaring voor heeft. De geest van heksen die is uitgetreden heeft levenskracht nodig om te kunnen leven buiten het lichaam en haalt deze uit melk, boter, vee en kinderen.

In een Betuws dorp lukte het boterkarnen alsmaar niet, er was hekserij in het spel. De boerin liet toen de karnton en de karnstop insmeren met zout en daarna kon er zonder problemen weer boter gekarnd worden.

Wat kun je als moderne heks nou met deze informatie uit volksverhalen? Nou, het zou je kunnen inspireren om te gaan oefenen met uittreding en astrale projectie bijvoorbeeld of om voorzichtig te experimenteren vliegalf of andere bewustzijnverruimende middelen op natuurlijke basis.

Verder worden in de verhalen over heksen veel verschillende technieken en methoden voor het bedrijven van magie, divinatie en healing genoemd die best de moeite van het uitproberen waard zijn. Daar ga ik nu niet verder op in omdat veel hierover al in mijn artikel "Heksen in het Volksgeloof" beschreven is. Maar verhalen over heksen en magie kunnen op meer manieren leerzaam zijn dan alleen als 'magisch handboek' voor traditionele technieken, ze kunnen ook gebruikt worden om de meer ethische kanten van het heks-zijn en magie aanschouwelijk te maken. Zo vertelt shamane Linda Wormhoudt in haar boek het volgende verhaal over de risico's van het gebruik van magie.

Lang geleden was er een Noorse vrouw die getrouwd was met een bullebak van een kerel. Hij was grof, lomp, gewelddadig en behandelde haar als voetveeg. Ze wilde dolgraag van hem af en trouwen met zijn knappe, zachtaardige broer. Op een dag rook ze haar kans. Beide broers werden door de koning onder de wapenen geroepen en moesten ten strijde trekken. De vrouw had nog net genoeg tijd om voor beiden een hemd te weven. In het hemd voor haar man weefde ze boze runen en ze bad tot Odin de drager van het hemd tot zich te roepen. In het hemd voor haar mans broer weefde ze beschermingsrunen en ze bad tot Freya dat ze de drager van dit hemd voor de rest van haar leven als echtgenoot mocht hebben. Na de strijd keerde echter alleen haar gehate echtgenoot terug en diens broer bleek in de strijd gevallen te zijn. Ze hadden net voor de slag van hemd gewisseld.

De moraal van dit verhaal is duidelijk, denk goed na voor je met magie aan de slag gaat. Deze boodschap kun je natuurlijk ook zonder verhaal brengen, maar verhalen maken een les of advies veel aanschouwelijker en spreekt niet alleen op verstandelijk nivo tot de luisteraar maar komt ook op emotioneel nivo binnen.

Maar niet alleen heksenverhalen kunnen binnen Wicca en hekserij gebruikt worden, ook mythen hebben volgens mij een zinvolle plaats in Wicca. Een goed verteld verhaal heeft hetzelfde effect als een pathworking, een geleide visualisatie; het laat de luisteraars het verhaal intens meebelevan door middel van beelden, geluiden, geuren en emoties. Het vertellen van mythes zou een waardevol en leuk meditatie moment tijdens rituelen kunnen zijn. Een ritueel voor Pan of Odin zal zeker in kracht toenemen als hierin ook mythen over deze goden verteld worden. De mythe van Demeter en Persephone zou passend zijn bij een Ostara of Mabon viering en een mythe over de Morrigan bij een Samhain viering.

Op de avond van Samhain ging Dagda, de leider van de Thuata de Danaan, naar de rivier Unius om de Morrigan te bezoeken. Hij vond haar terwijl ze wijdbeens over de rivier staat te wassen met een voet op elke oever. Dagda vraagt haar om hulp bij de komende strijd tegen de Fomorians en de Morrigan belooft alle magiërs van Ierland de koning van de Formorians, Indech, te laten vervloeken zodat het bloed uit zijn hart en nieren zal wegstromen en hij zijn moed zal verliezen. Na de strijd offert de Morrigan twee handen vol bloed van koning Indech in de rivier.

Als slot van dit artikel wil ik er nog op wijzen hoe verhalen ons dieper kunnen verbinden met de plek waar we wonen, de aarde onder onze voeten. Ik heb in mijn boekenkast ongeveer een meter boeken met Nederlandse en Vlaamse volksverhalen staan, dit zijn oude verhalen over mensen die ooit in onze sterken gewoond en geleefd hebben, verhalen over veldslagen, ridders en struikrovers, verhalen over spoken en geesten, heksen en duivels, over reuzen, kabouters, witte wieven, nekkers, nixen, weerwolven, dwaallichtjes en allerlei andere natuurwezens. Deze verhalen gaan over heilige bronnen en bomen, over vervloekte poelen en heidense bloedstenen. Ze zijn van generatie op generatie doorverteld en geven een prachtige kijk in de ziel van het land en haar bewoners door de eeuwen heen.

Langs de weg van Ruurlo naar Vorden ligt een grote heuvel waar urnen in gevonden zijn. Deze heuvel heet de 'kattenbelt', hier kwamen de heksen vroeger samen om te dansen en feest te vieren.

In het bos bij Rheden ligt de bloedsteen, hier zouden de heidenen vroeger mensen geofferd hebben. Als je er bij volle maan met een speld in prikt dan gaat de steen bloeden.

Rond het Aamsveen bij Enschede gebeuren vreemde dingen. Aan de rand van een diepe poel daar is regelmatig een wit wief te zien dat zit te spinnen en op de bodem huist de ziel van een jager die het gewaagd heeft om op kerstavond op hazenjacht te gaan. Als straf hiervoor moet zijn ziel rusteloos verblijven op de bodem van de poel totdat iemand al het water er uit schept met een vingerhoedje.

Op het Spaanse Zand bij Lunteren waart 's nachts een witte zeug met negen biggen rond.

Kennis van deze verhalen en het vertellen er van zijn een krachtige manier om je als heks (bard, druide, sjamaan of ander slag pagan) te verbinden met de 'spirit of place' en er mee samen te werken. Verhalen zijn niet voor niets aan een bepaalde plek verbonden, het zijn vaak plaatsen waar iets afwijkends in het landschap was zoals een (graf)heuvel, een diepe poel of een bijzondere boom; plekken met een energie en uitstraling die 'anders' was. Mensen die hier gevoelig voor zijn voelen dit aan en/of hebben bijzondere ervaringen en ontmoetingen op dit soort plekken en zo ontstaan verhalen over een plek. Die verhalen op hun buurt versterken de afwijkende energie en uitstraling van een plek nog meer. Voor heksen en andere pagans zijn dit soort 'andere' of magische plekken erg interessant.

Als een bepaalde plek bijvoorbeeld al eeuwenlang met hekserij verbonden wordt in volksverhalen dan heeft die plek een magische lading gekregen en is het vaak een ideale plek om samen te komen en rituelen te doen. Plekken met veel volksverhalen er aan verbonden hebben een bijzondere energie die vaak heel krachtig is en het kan zeer de moeite waard om je ermee te verbinden.

Afhankelijk van de verhalen die er over vertelt worden, zijn het prima plekken om te mediteren, te divineren, healing te zoeken of magie te bedrijven. Het zijn vaak plekken waar de sluier tussen de werelden dun is en die heel geschikt zijn voor pathworkings en trancereizen waarbij je de Andere Wereld bezoekt en wie weet wel witte wieven, kabouters of een oude heks ontmoet. Zo vormen volksverhalen niet alleen een reisgids voor bijzondere plaatsen in deze wereld maar ook een toegang tot de Andere Wereld en haar bewoners.

Ik hoop dat ik met dit artikel het belang en het nut van sagen, legenden, mythen en andere volksverhalen voor heksen en andere pagans een beetje onder de aandacht heb kunnen brengen. Het vertellen van dit soort verhalen is van oudsher een van de taken van de sjamaan, bard of skald en ik hoop dat deze kunst binnen Wicca en andere stromingen van hekserij ook de plaats gaat krijgen die haar toekomt. Ter lering ende vermaak!

Informatie:

Jos Arets (2007) Heksen en duivels in de beide Limburgen.

Hendrik Entjes & Jaap Brand (1976) Van duivels, heksen en spoken.

Shahrukh Husain (1994) Heksenstreken.

Kevan Manwaring (2006) The Bardic Handbook.

Theo Meder (2000) De magische vlucht.

Abe J. van der Veen (2017) Witte wieven, weerwolven en waternekkers.

Linda Wormhoudt (2010) Seidr, het Noordse pad.

Bardencursussen van de Orde van Barden, Ovaten en Druïden en de Brittish Druid Order.

De reeks sagenboeken van Jacques R.W. Sinninghe

De reeks boeken met volksverhalen van Tjaard W.R. de Haan

<http://www.verhalenbank.nl/>

www.jackstoop.eu